

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The following full text is a publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<https://repository.ubn.ru.nl/handle/2066/232862>

Please be advised that this information was generated on 2021-11-02 and may be subject to change.

Jurisprudentie

Jurisprudentieoverzicht

Mr. E.M.A. van Amersfoort*

Maart 2018

Machtiging beneficiaire aanvaarding ex artikel 4:194a BW

Hof Arnhem-Leeuwarden 22 maart 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:2754

X verzoekt een machtiging om de nalatenschap van A alsnog beneficiair te aanvaarden (art. 4:194a lid 1 van het Burgerlijk Wetboek (BW)) dan wel hem te ontheffen van de verplichting om de schuld van A aan een zorgkantoor uit zijn eigen vermogen te voldoen (art. 4:194a lid 2 BW).

X wordt niet-ontvankelijk verklaard. Vast staat dat X geen verklaring van zuivere aanvaarding heeft afgelegd, dat de kantonrechter hem geen termijn heeft gegeven waarbinnen hij een keuze moest maken, en dat bijna alle mede-erfgenamen de nalatenschap beneficiair hebben aanvaard. Nu X hiervan op de hoogte was en de verklaring van verwerping niet binnen drie maanden is gedaan, wordt X geacht de nalatenschap beneficiair te hebben aanvaard (art. 4:192 lid 4 BW). Volgens het hof is ook geen sprake van een daad van zuivere aanvaarding (art. 4:192 lid 1 BW). X is op geen enkele wijze betrokken geweest bij de afwikkeling van de nalatenschap. Het indienen van een verzoekschrift ex artikel 4:194a BW en de bewoordingen in het verzoekschrift kunnen niet worden gezien als een daad van zuivere aanvaarding. Het was niettemin beter geweest als de notaris niet namens X een verzoekschrift had ingediend, dan wel

zorgvuldiger had verwoord dat het verzoek alleen zekerheidshalve werd gedaan voor het geval mocht blijken dat X toch zuiver had aanvaard, omdat de notaris niet heeft kunnen vaststellen of er wel of geen keuze was gemaakt ten aanzien van de nalatenschap.

April 2018

Vordering van erfgenaam op nalatenschap is verjaard

Hof Den Haag 17 april 2018, ECLI:NL:GHDHA:2018:1466

A en B zijn gehuwd en hebben drie kinderen (T, X en Y; T en X samen te noemen X c.s.). In 2004 vererft de nalatenschap van A volgens een ouderlijke boedelverdeling (art. 4:1167 BW (oud)). Bij de afwikkeling hiervan stelt Y dat ze nog een vordering op A had, die B op grond van de ouderlijke boedelverdeling moet voldoen. B heeft deze vordering in 2005 slechts gedeeltelijk erkend en betaald. Y heeft daarna geen actie meer ondernomen. B overlijdt in 2013 en heeft X c.s. *gezaamenlijk* tot executeur benoemd. Y vordert thans uitkering van het resterende deel van haar vordering op (de nalatenschap van) B.

Het hof oordeelt dat de vordering van Y is verjaard (art. 3:307 BW). De redelijkheid en billijkheid verzet zich niet tegen een beroep op verjaring door X c.s. Dat T uit eigen hoofde (en niet in de hoedanigheid van executeur) aan de notaris heeft gemaaild 'akkoord te gaan met de extra vordering van Y' om de goede vrede te bewaren, leidt niet tot de erkenning van deze vordering. Zij is kort daarna teruggekomen op deze mail. Bovendien kunnen X c.s. op grond van het testament alleen *gezaamenlijk* als executeur optreden, dus T kon de vordering niet zelfstandig erkennen.

151

* Mw. mr. E.M.A. van Amersfoort is als docent en promovenda verbonden aan het Centrum voor Notarieel Recht van de Radboud Universiteit Nijmegen en werkzaam als kandidaat-notaris bij Blankhart & Bronkhorst Netwerk Notarissen, aangesloten bij Netwerk Notarissen. Rubriek verzorgd door Netwerk Notarissen onder verantwoordelijkheid van de hoofdredactie.

Mei 2018

Fidei-commis de residuo; vordering tot afgifte bezwaarde vermogen

Hof Arnhem-Leeuwarden 1 mei 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:4081

De nalatenschap van A vererft volgens een fidei-commis de residuo, waarbij zoon B optreedt als bezwaarde en de kleinkinderen X c.s. als verwachters. B heeft uit de nalatenschap ruim € 37.000 toebedeeld gekregen. Bij zijn overlijden is B gehuwd met C. X c.s. vorderen thans afgifte van € 30.000 bij C. Volgens C zijn X c.s. niet-ontvankelijk, omdat A in het testament – ook met het oog op het voor de tweede keer openvallen van haar nalatenschap – een executeur heeft benoemd.

Het hof oordeelt dat X c.s. wel ontvankelijk zijn. Los van het antwoord op de vraag of de executeur ook geldt voor het voor de tweede keer openvallen van de nalatenschap, is het hof van mening dat hier geen taak meer is weggelegd voor een executeur. Er zijn geen openstaande schulden van de nalatenschap die nog moeten worden voldaan (art. 4:141 BW).

Het hof wijst de vordering van X c.s. toe. C heeft onvoldoende onderbouwd dat het bezwaarde vermogen door B bevoegdlijk is verteerd door betaling van een voorschot van € 30.000 op grond van een aannemingsovereenkomst. Er is geen factuur en een dergelijk voorschot is bij een particuliere aanbesteding hoogst ongebruikelijk.

Aansprakelijkheid bewindvoerder en Staat

Rb. Den Haag 2 mei 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:6824

In geschil is of de testamentaire bewindvoerders X c.s. zijn tekortgeschoten in de zorg van een goed bewindvoerder (art. 4:163 BW), en of zij op die grond aansprakelijk zijn jegens A. X c.s. hebben jaarlijks en aan het eind van hun bewind rekening en verantwoording afgelegd aan de kantonrechter ex artikel 4:161 lid 1 en 2 BW. De (jaarlijkse) goedkeuring van de rekening en verantwoording door de kantonrechter leidt niet tot decharge over de desbetreffende periode. De curator Y is bevoegd aan het einde van het bewind namens A nogmaals rekening en verantwoording te vragen. X c.s. worden veroordeeld tot het betalen van een schadevergoeding van €11.250; de overige schadeposten worden afgewezen.

Volgens de rechtbank is de Staat niet aansprakelijk wegens tekortschietend toezicht van de kantonrechter op X c.s. Niet elke nalatigheid of onzorgvuldigheid in dit verband leidt tot aansprakelijkheid uit onrechtmatige daad van de Staat. Alleen als de kantonrechter zijn toezichthoudende taak ernstig verwaarloost, wordt niet voldaan aan de eisen van behoorlijk en zorgvuldig toezicht in het kader van bewind (vgl. Hof 's-Gravenhage 24 maart 2009, ECLI:NL:GHSGR:2009:BH9022). Het toezicht ziet op het in algemene zin uitvoeren van zijn taak door de bewindvoerder en het betreft een controle achteraf. Gelet op de aard en het tijdstip van deze globa-

le controle zal fraude in het algemeen niet kunnen worden voorkomen. Fraude wordt veelal ontdekt na bijzondere inspanningen, die verder gaan dan het gebruikelijke toezicht. Daarbij moet rekening worden gehouden met de beleids- en beoordelingsruimte van de kantonrechter bij de uitoefening van zijn wettelijke taak en de bevoegdheden in dit kader.

Kosteloze vereffening en opheffing bevelen kan niet in één beschikking

HR 4 mei 2018, ECLI:NL:HR:2018:681

De nalatenschap van A is negatief en is beneficiair aanvaard door de erfgenamen. Erfgenaam X heeft – mede namens de andere erfgenamen – verzocht om de verplichting tot vereffening op te heffen en tevens om kosteloze vereffening, zodat geen griffierechten verschuldigd zijn over het verzoek (art. 4:209 lid 1 BW). De kantonrechter oordeelde dat artikel 4:209 BW geen ruimte biedt om in één beschikking zowel de kosteloze vereffening als de opheffing van de vereffening te bevelen. In cassatie (in het belang der wet) betoogt de procureur-generaal dat kosteloze vereffening en opheffing van de vereffening wel kunnen samengaan in één beschikking.

De Hoge Raad oordeelt dat kosteloze vereffening en opheffing vereffening niet samen kunnen gaan, omdat artikel 4:209 lid 1 BW zich hiertegen verzet. De kosteloze vereffening is een alternatief voor de opheffing van de vereffening (en verwijst daarbij ter vergelijking naar art. 16-18 van de Faillissementswet (Fw)). De rechtsfiguren zien op uiteenlopende situaties en zijn gericht op verwezenlijking van tegengestelde doelen. Verder oordeelt de Hoge Raad dat zowel bij de kosteloze vereffening als bij de opheffing van de vereffening geen griffierecht is verschuldigd.

Bevoegdheid kantonrechter op grond van Europese Erfrechtverordening

Rb. Den Haag 9 mei 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:6870

De kantonrechter verklaart zich onbevoegd te oordelen over de afwikkeling van de nalatenschap van A, omdat de nalatenschap na 17 augustus 2015 is opengevallen en de laatste gewone verblijfplaats van A in België is (art. 4 van de Europese Erfrechtverordening (EEV)). Dat A mogelijk een nauwere band met Nederland heeft, kan alleen gevolgen hebben voor het toepasselijke recht (art. 21 EEV) en niet voor de bevoegdheid van de rechter. Uit overweging 25 EEV volgt dat de nauwe band die iemand met een land heeft niet als aanknopingspunt mag dienen voor de bepaling van de laatste gewone verblijfplaats.

De kantonrechter oordeelt dat het enkele feit dat A kort na zijn verhuizing naar België is overleden, niet meebrengt dat de verhuizing geen duurzaam karakter heeft. A had kennelijk de bedoeling om zich duurzaam in België te vestigen, omdat hij zijn schuldeisers wilde ontwijken. Als hij had verwacht dat de schulden op korte termijn zouden zijn afgelost, was het niet nodig geweest om daarvoor naar België te verhuizen. Verder verbleef A feitelijk in België. Dat A familie in Nederland heeft en

aan sommige afzenders als postadres het adres van zijn broer heeft opgegeven, betekent niet dat het centrum van zijn bestaan in Nederland was.

Fidei-commis de residuo

Rb. Amsterdam 23 mei 2018, ECLI:NL:RBAMS:2018:4052

A verkrijgt haar erfdeel onder de last van een fidei-commis de residuo, waarbij het bij haar overlijden onvervreemde en onverteerde deel toekomt aan B. A heeft in 2008 een notariële akte ‘beschrijving fidei-commissair vermogen’ (FC-akte) opgemaakt, waarin zij verklaart opnames uit dit vermogen te doen, die moeten worden gezien als leningen. In 2009 herroept A haar eerdere uiterste wilsbeschikkingen en de FC-akte van 2008 en benoemt haar zus X tot enig erfgenaam. A is overleden en B vordert teruggave van dat wat door A is ingeteerd op het fiduciair vermogen.

Of A deze FC-akte mocht herroepen, is afhankelijk van het antwoord op de vraag hoe de FC-akte moet worden gekwalificeerd. De rechtbank oordeelt dat de FC-akte geen lening is, omdat deze alleen door A is opgesteld en ondertekend. Er is geen sprake van een geldleningsovereenkomst die tot stand komt met een tweede partij door een aanbod en aanvaarding. Ook is geen sprake van een overeenkomst van afstand ex artikel 6:160 BW. B heeft geen vorderingsrecht op A, omdat het recht van B pas ontstaat bij het overlijden van A. A heeft tot die tijd de volledige beschikking over dit vermogen. Volgens de rechtbank betreft de FC-akte een eenzijdige rechtshandeling van A. Het stond haar vrij die eenzijdig te herroepen. Door de herroeping heeft de FC-akte zijn werking verloren en heeft A de volledige beschikking over het vermogen gekregen en kon daarop interen. Er bestaat derhalve geen grond voor B om teruggave te verlangen van dat wat door A is ingeteerd op het vermogen.

Juni 2018

Uitleg testament

Rb. Midden-Nederland 6 juni 2018, ECLI:NL:RBMNE:2018:2437

A en B zijn gehuwd en hebben drie kinderen (X, Y en Z; Y en Z samen te noemen Y c.s.). A en B maken in 1997 een testament waarin alle eerdere testamenteën worden herroepen. De testamenteën bevatten een ouderlijke boedelverdeling, waarbij het erfdeel van Y c.s. is beperkt tot de legitieme portie. In 1982 hebben A en B speciaal voor de woning in Frankrijk een testament gemaakt – handgeschreven en in het Frans – waarin de woning aan X, Y en Z wordt nagelaten, ieder voor een gelijk deel. A en B zijn allebei vóór 2003 overleden. In geschil is onder meer of zij in 1997 met de bepaling ‘Ik herroep alle uiterste wilsbeschikkingen door mij voor heden gemaakt’ ook de Franse testamenteën hebben herroepen.

Volgens de rechtbank is dit het geval. Naar oud recht (art. 4:932 en 4:933 BW (oud)) zijn de bewoordingen

van de testamenteën duidelijk: ‘alle’ omvat ook het Franse testament. Ook naar huidig recht (art. 4:46 BW) worden volgens de rechtbank de Franse testamenteën herroepen. Uit een brief van A blijkt dat zij meenden dat er ‘financiële schade’ was geleden, die was te wijten aan Y c.s., en dat zij de bedoeling hadden hen gedeeltelijk te onterven. Het feit dat A en B boos waren op Y c.s. en hun rechten wilden beperken, duidt er niet op dat zij hun Franse testamenteën (met de gelijke verdeling) in stand zouden willen laten. Dat wijst erop dat met ‘alle’ inderdaad ‘alle’ testamenteën is bedoeld. Of de woning vererft volgens het Franse erfrecht of volgens de Nederlandse testamenteën, hangt ervan af of de Nederlandse testamenteën in Frankrijk worden erkend.

Verdeling nalatenschap

Rb. Rotterdam 6 juni 2018, ECLI:NL:RBROT:2018:5101

A en B waren gehuwd in gemeenschap van goederen. In 1994 zijn zij gescheiden. De peildatum waarop de huwelijksgemeenschap is ontbonden, is 21 januari 1994, maar de huwelijksgemeenschap is nog niet verdeeld. Thans is A overleden. De erfgenamen X c.s. en B zijn in geschil over de verdeling van de huwelijksgemeenschap.

Het hof oordeelt dat de kluis en zichtrekening in België zijn geopend tijdens het huwelijk. De inhoud/tegoeden hiervan ten tijde van de peildatum behoren tot de huwelijksgemeenschap. Hoewel de effectenrekening en een tweede zichtrekening na deze peildatum zijn geopend, behoren deze ook tot de huwelijksgemeenschap, omdat deze rekeningen zijn geopend om de op naam gestelde effecten/aandelen aan toonder en coupons van de aandelen uit de kluis op te storten.

Vervolgens oordeelt het hof dat het vermogen van A in België geen verzwegen vermogen betreft, zodat dit vermogen niet aan B verbeurt ex artikel 3:194 lid 2 BW. B heeft haar stelling onvoldoende onderbouwd en heeft op geen enkele wijze aangegeven hoe zij deze stelling wil gaan bewijzen. Dit betekent dat het vermogen in België mede aan X c.s. toekomt.

Uitleg testament: overdracht economische eigendom en legaat van recht op juridische levering

Hof Amsterdam 19 juni 2018, ECLI:NL:GHAMS:2018:2057

A en B zijn gehuwd in gemeenschap van goederen. A heeft (met toestemming van B) in 1992 de economische eigendom van de woning geleverd aan X. Op dezelfde dag zijn ook de testamenteën van A en B gepasseerd, waarin X en Y tot erfgenaam worden benoemd en zij ieder (de helft van) het recht op de juridische eigendom van de woning legateren aan X onder de verplichting zijn recht op levering in de nalatenschap in te brengen.

Na het overlijden van A en B heeft X op grond van een onherroepelijke volmacht de juridische eigendom van de woning aan zichzelf geleverd, omdat hij vanwege de slechte verhouding met Y niet verwachtte de juridische eigendom op grond van het legaat of door toedeling te kunnen verkrijgen. X en Y zijn onder meer in geschil of

X de waarde van de volle eigendom van de woning in de nalatenschap moet inbrengen.

Het hof oordeelt dat A en B destijds uit fiscale overwegingen hebben gekozen voor de combinatie overdracht van de economische eigendom en de legaten. Op grond van deze constructie heeft X de keuze tussen de verkrijging van de juridische eigendom door verkoop of op grond van het legaat. Het legaat verplicht X niet de waarde van de woning in te brengen, maar alleen zijn recht op levering. X heeft in 1992 al een koopsom betaald. Dit betekent dat X de waarde van de woning niet hoeft in te brengen en daarmee dat Y als erfgenaam geen recht heeft op de helft van die waarde.

Verder overweegt het hof dat uit de tekst van de testamenten niet volgt dat A en B slechts de helft van het woonhuis legateren. Uit de tekst volgt dat de volledige woning is gelegateerd als een van hen voor de ander overlijdt en alleen het eigen aandeel in de woning bij gelijktijdig overlijden. Dat zij in gemeenschap van goederen waren gehuwd, impliceert ook niet dat slechts de helft van een daartoe behorend goed kan worden gelegateerd.

Geldigheid testament

Hof 's-Hertogenbosch 19 juni 2018, ECLI:NL:GHSHE:2018:2650

In 2009 heeft A een testament gemaakt waarin een aantal familieleden (X c.s.) tot erfgenaam is benoemd en aan pastoor Y een legaat is toegekend. In 2010 herroept A dit testament, benoemt Y tot enig erfgenaam en legateert aan X c.s. geldbedragen. A is overleden en X c.s. stellen zich onder meer op het standpunt dat het testament nietig is, subsidiair dat de rechtbank het testament moet vernietigen en meer subsidiair dat Y geen rechten aan dit testament kan ontnemen.

Het hof oordeelt dat niet is gebleken dat A wilsonbekwaam was ten tijde van het testeren. De notaris twijfelde niet over de wilsbekwaamheid van A, Y is niet aanwezig geweest bij de gesprekken met de notaris én Y was in een eerder testament ook al legataris. Ook is niet gebleken dat Y relevante druk op A heeft uitgeoefend en zou er al sprake zijn van misbruik van omstandigheden, dan leidt dit niet tot vernietigbaarheid van het testament (art. 4:43 BW). Volgens het hof is er geen sprake van bedreiging als bedoeld in artikel 4:3 en 4:43 lid 3 BW. De door X c.s. gestelde bedreiging met schade van het zielenheil is – los van de vraag of dat valt onder ‘bedreiging’ als bedoeld in deze artikelen – niet voldoende onderbouwd.

Tot slot overweegt het hof dat geen sprake is van een onrechtmatige daad ex artikel 6:162 BW, omdat Y in strijd zou hebben gehandeld met het kerkelijk recht door vanuit een pastorale relatie onder andere de erfenis te aanvaarden alsmede zijn benoeming als executeur te aanvaarden. Y is als privépersoon begunstigd. Bovendien hebben de kerkelijke regels primair een interne werking. In dit geval zijn die regels dus primair gericht op de verhouding tussen Y en de kerk. Het schenden van dergelijke regels leidt als zodanig niet tot het maatschappelijk onbetamelijk handelen als bedoeld in artikel

6:162 BW. Van bijkomende omstandigheden die het handelen onrechtmatig kunnen maken, is niet gebleken. Daarnaast kan niet worden aangenomen dat de regels van kerkelijk recht ertoe strekken X c.s. te beschermen bij het testeren van A. Dit betekent dat niet is voldaan aan het relativiteitsvereiste van artikel 6:163 BW.

Voorschot vereffenaarsloon

Hof Den Haag 20 juni 2018, ECLI:NL:GHDHA:2018:1678

De benoemde vereffenaars X c.s. verzoeken om een voorschot op hun vereffenaarsloon. Het vereffenaarsloon is een aangelegenheid tussen de kantonrechter en X c.s. (art. 4:206 lid 3 BW). De erfgenamen zijn geen belanghebbende bij dit verzoek, maar worden aangemerkt als informanten. Het vastgestelde loon maakt deel uit van de uitdelingslijst. De erfgenamen kunnen wél als belanghebbenden tegen deze uitdelingslijst in verzet komen (art. 4:218 BW).

Het hof overweegt dat het verzoek om een voorschot geen wettelijke grondslag heeft. De Richtlijnen Vereffening nalatenschappen sluiten voor het vaststellen van het loon aan bij de zogenaamde Recofa-richtlijnen. Deze richtlijnen maken een voorschot op het salaris (in ieder geval) één keer per jaar mogelijk, voor zover de boedel het toelaat. De door X c.s. bijgevoegde urenspecificatie merkt het hof aan als een tussentijdse rekening en verantwoording, die is vereist bij het verzoek om een voorschot. Nu het verzoek is gedaan conform de Recofa-richtlijnen en het verzoek het hof niet onrechtmatig of ongegrond voorkomt, wijst het hof het verzoek toe.

Verzoek tot opheffing testamentair bewind

Hof 's-Hertogenbosch 21 juni 2018, ECLI:NL:GHSHE:2018:2687

A en B hebben onder oud recht een testament opge maakt waarin is bepaald dat de erfrechtelijke verkrijging van X onder bewind is gesteld. Thans verzoekt X opheffing van dit testamentaire bewind ex artikel 4:178 lid 2 BW. Kern van het geschil betreft de vraag of artikel 4:178 lid 2 BW van toepassing is, of dat artikel 134 van de Overgangswet Nieuw Burgerlijk Wetboek (Ow) daaraan in de weg staat.

Het hof oordeelt dat opheffing van het bewind ex artikel 4:178 lid 2 BW niet mogelijk is, omdat de daarvan afwijkende regeling in de testamenten van A en B moet worden geëerbiedigd (art. 134 Ow). In de testamenten is namelijk uitdrukkelijk bepaald dat het bewind pas eindigt bij het overlijden van X. Mede in het licht van de verhoudingen die de testamenten kennelijk wensten te regelen en de omstandigheden waaronder de testamenten zijn gemaakt, moet worden uitgegaan van een bewind voor de duur van het leven van X, zonder de mogelijkheid van tussentijdse beëindiging op het verzoek van X. Al voor het opstellen van de testamenten stond het banktegoed van X onder een beschermingsbewind. Bovendien hoefden A en B naar het destijds geldende recht niet bedacht te zijn op de mogelijkheid van tussentijdse opheffing van het bewind en zijn er geen

aanwijzingen dat zij hier wél rekening mee hebben gehouden.

Het hof oordeelt ten overvloede dat, ook als artikel 4:178 lid 2 BW wel van toepassing zou zijn, het verzoek niet zou worden toegewezen. Niet is voldaan aan de voorwaarde dat aannemelijk is dat X de erfrechtelijke verkrijgingen zelf op verantwoorde wijze kan besturen. X heeft bij het beheren van zijn financiën de hulp van anderen nodig en heeft ter zitting ook niet de indruk gemaakt zelfstandig in staat te zijn dit geërfde vermogen te beheren. Het hof is voorts van oordeel dat de beweerdde inactiviteit van de testamentaire bewindvoerder geen reden is voor opheffing van het bewind op grond van artikel 4:178 lid 2 BW.

Termijn verzoek machtiging om verwerping nalatenschap namens minderjarige

Hof Arnhem-Leeuwarden 26 juni 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:5920

B verwerpt de nalatenschap van A en verzoekt op dezelfde dag een machtiging om de nalatenschap ook namens haar minderjarige kind X te verwerpen (art. 4:193 BW). De kantonrechter wijst het verzoek af en thans verzoekt B in hoger beroep het hof alsnog machtiging te verlenen om de nalatenschap namens X te verwerpen en – voor zover nodig – de termijn voor de verwerping te verlengen. De driemaandstermijn is verstreken, voordat in hoger beroep is beslist.

Het hof overweegt dat het in de praktijk vaker voorkomt dat het verzoek om een machtiging tot verwerping binnen de termijn is verzocht, maar dat deze machtiging vervolgens niet binnen de termijn wordt verleend. Redenen zijn de verwerkingstijd van de kantonrechter, het overleggen van nadere stukken of, zoals in deze zaak, het weigeren door de kantonrechter om een machtiging te verlenen en het instellen van een rechtsmiddel tegen die beslissing. Strikte toepassing van artikel 4:193 BW leidt ertoe dat in die gevallen de nalatenschap als door de erfgenaam beneficiair aanvaard geldt. Het hof acht dit onwenselijk, mede gezien de beoogde bescherming aan minderjarigen van deze bepaling. Voor het antwoord op de vraag of is voldaan aan de vereisten van artikel 4:193 BW, acht het hof de datum waarop het verzoek om een machtiging voor verwerping is ingediend beslissend en niet de datum waarop de machtiging is verleend. Dit wijkt af van de Handleiding erfrechtprocedures kantonrechters, waarin de indiening van het verzoek om een machtiging te verlenen stuiting van de driemaandstermijn tot gevolg heeft. Stuiting is immers een onderbreking van een verjaringstermijn en daarvan is volgens het hof in dit geval geen sprake.

Het hof verleent de machtiging, omdat B heeft aangetoond dat de nalatenschap negatief is.

Juli 2018

Ontheffing erfgenamen om schuld uit eigen vermogen te voldoen

Rb. Midden-Nederland 5 juli 2018, ECLI:NL:RBMNE:2018:2815

X c.s. hebben de nalatenschap van A zuiver aanvaard. Thans verzoeken zij de kantonrechter ex artikel 4:194a lid 2 BW hen te ontheffen van de verplichting om een schuld uit hun eigen vermogen te voldoen. Het betreft een schuld aan autobedrijf Y.

De kantonrechter oordeelt dat X c.s. ontvankelijk zijn. X c.s. en Y hebben weliswaar 20 september 2016 telefonisch contact gehad over deze schuld, maar nadien is er geen contact meer geweest. X c.s. hebben om bewijsstukken gevraagd en Y heeft niet eerder dan 9 november 2017 opnieuw contact gezocht en daarbij bewijsstukken (een vonnis uit 2013) toegezonden. X c.s. hebben dit vonnis niet in de vervuilde en verwaarloosde woning aangetroffen. Er was geen administratie, de schuld komt niet voor in de stukken van de schuldhulpverlener, en ook de Belastingdienst en de voormalig boekhouder waren niet op de hoogte. Bovendien hadden X c.s. al enkele jaren geen contact met A. Onder deze omstandigheden maakt de enkele telefonische mededeling van Y niet dat X c.s. op de hoogte waren van de schuld. Het bekend worden met de schuld in de zin van artikel 4:194a lid 2 BW heeft dus pas in november 2017 plaatsgevonden, zodat het verzoek tijdig is ingediend.

Vervolgens oordeelt de kantonrechter dat X c.s. de schuld niet kenden en ook niet behoorden te kennen. X c.s. hebben na het overlijden bij instanties nagevraagd of er nog schulden openstonden, en hebben die schulden uit hun eigen vermogen betaald. Zij zagen het als hun morele plicht om de schulden van A af te lossen. X c.s. zagen pas aanleiding om een deskundige in te schakelen, toen zij bekend raakten met de schuld aan Y, die aanzienlijke financiële gevolgen voor hen had. X c.s. hebben voldoende onderzoek gedaan naar het bestaan van schulden. Bovendien heeft het telefoongesprek met Y pas plaatsgevonden, nadat X c.s. al zuiver hebben aanvaard. Het verzoek wordt toegewezen.

Daad van zuivere aanvaarding?

Hof Amsterdam 10 juli 2018, ECLI:NL:GHAMS:2018:2400

Echtgenote B is enig erfgenaam van A. Het hof oordeelt onder meer dat B voorafgaand aan de beneficiaire aanvaarding geen gedragingen van zuivere aanvaarding heeft verricht als bedoeld in artikel 4:192 lid 1 BW. Het meenemen van persoonlijke goederen van A uit de woning – die zij op verzoek van X c.s. moest verlaten – betreft volgens het hof beheershandelingen. Dit geldt ook als B daarbij kledingstukken zou hebben weggegooid, wat overigens door B wordt betwist. Het hof overweegt dat het onder zich houden van roerende zaken van A als zodanig geen daad is die leidt tot zuivere aanvaarding. Ook het overboeken van een betrekkelijk klein aandeel van het saldo van de en/of-rekening ten

behoefte van zichzelf (ongeveer een zesde deel; € 250) geldt niet als daad van zuivere aanvaarding. B was medegerechtigde tot het saldo op deze rekening en hiervan werden ook de huishoudelijke kosten betaald. Tot slot overweegt het hof dat B als begunstigde was aangewezen ten aanzien van de levensverzekeringen. De uitkering van deze verzekeringen valt buiten de nalatenschap op grond van de leer van het zelfstandige recht. In dit licht hebben X c.s. onvoldoende onderbouwd dat B met de verzekeringspolis heeft beschikt over een deel van de nalatenschap.

Biologisch kind legitimaris

Hof Den Haag 10 juli 2018, ECLI:NL:GHDHA:2018:1821

X is enig erfgenaam en executeur op grond van het testament van A. A overlijdt in 2012 en in 2013 wordt het vaderschap van A over Y gerechtelijk vastgesteld. Y roept zijn legitieme portie in. In geschil is of Y recht heeft op zijn legitieme portie.

X stelt dat het juridisch vaderschap weliswaar in rechte is vastgesteld, maar dat Y de rechtbank in die procedure bewust heeft misleid. Het hof overweegt dat een kind te allen tijde een verzoek tot gerechtelijke vaststelling van het vaderschap kan doen, ook nadat A al is overleden. Aan dit verzoek is geen vervaltermijn verbonden. Het hof oordeelt dat de beschikking in kracht van gewijsde is gegaan, zodat deze tussen X en Y bindende kracht heeft. Y heeft derhalve recht op zijn legitieme portie ex artikel 4:63 lid 2 BW.

Verdeling nalatenschap; artikel 4:4 lid 2 BW

Rb. Noord-Nederland 11 juli 2018, ECLI:NL:RBNNE:2018:2829

A overlijdt en haar acht kinderen (onder wie X en Y) zijn erfgenaam. X en Y willen allebei hetzelfde stuk landbouwgrond toebedeeld krijgen. X beroept zich op een brief van A, waarin zij de grond aan onder meer X toezegt:

‘[D]at land waar [Y] op boert mag van mij ook onder de 3 meisjes [onder wie X] verdeeld worden, dat heeft pa inderdaad vaak gezegd. Dan huurt [Y] het van mij, tot zo lang ik er nog hoop te zijn.’

De rechtbank oordeelt dat deze toezegging kwalificeert als een overeenkomst die strekt tot de beschikking over een nog niet opgevallende nalatenschap. De toezegging is daardoor nietig (art. 4:4 lid 2 BW). X kan hieraan geen rechten ontleen. De rechtbank gaat voorbij aan de stelling dat in het concepttestament van 30 december 1998 wél in deze toedeling was voorzien, maar in het uiteindelijke testament niet, omdat hier geen rechtsgevolgen aan verbonden zijn.

De rechtbank deelt het stuk landbouwgrond aan Y toe, nu X geen ander belang heeft gesteld en Y onweersproken heeft gesteld dat hij als (mede)pachter van dit stuk landbouwgrond het meeste belang heeft bij de toedeling daarvan.

Verzoek tot het stellen van een keuzetermijn aan erfgenaam

Rb. Midden-Nederland 19 juli 2018, ECLI:NL:RBMNE:2018:3487

A heeft zijn kinderen X en Y tot erfgenaam benoemd en de notaris N tot executeur-afwikkelingsbewindvoerder. N verzoekt de kantonrechter Y een termijn te stellen waarin hij zijn keuze moet maken voor het (beneficiër) aanvaarden of verwerpen van de nalatenschap (art. 4:192 lid 2 BW).

De kantonrechter oordeelt dat N als executeur-afwikkelingsbewindvoerder belanghebbende is in de zin van artikel 4:192 lid 2 BW en daardoor ontvankelijk is in haar verzoek. X heeft de nalatenschap beneficiër aanvaard. Omdat de driemaandstermijn van artikel 4:192 lid 4 BW binnenkort verloopt, wordt het verzoek afgewezen wegens onvoldoende belang. Op korte termijn wordt duidelijk of en hoe Y de nalatenschap aanvaardt.

Het verzoek van Y om de driemaandstermijn van artikel 4:192 lid 4 BW te verlengen, omdat hij meer tijd en informatie wil hebben voordat hij een keuze maakt, wordt afgewezen. Een verlengingsmogelijkheid bestaat alleen voor de door de kantonrechter gestelde termijn (art. 4:192 lid 2 BW) en niet voor de wettelijke termijn (art. 4:192 lid 4 BW).

Verzoek machtiging verwerping nalatenschap namens ongeborn kind

Rb. Midden-Nederland 26 juli 2018, ECLI:NL:RBMNE:2018:3632

De rechtbank wijst het verzoek van X om namens Y de nalatenschap te verwerpen ex artikel 4:193 lid 1 BW af. Het verzoek is niet binnen drie maanden gedaan, zodat de nalatenschap beneficiër is aanvaard (art. 4:193 lid 2 BW). Deze termijn is gestart op het moment dat X de nalatenschap heeft verworpen. Y was op dat moment nog niet geboren, maar wordt in dit geval ex artikel 1:2 BW als reeds geboren aangemerkt.

Legitieme portie in strijd met internationaal recht?

Hof Amsterdam 31 juli 2018, ECLI:NL:GHAMS:2018:2246

Legitimaris X en erfgenaam Y zijn onder meer in geschil over het antwoord op de vraag of de legitieme portie van X in strijd is met artikel 1 Eerste Protocol bij het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EP bij EVRM) afzonderlijk en in samenhang met artikel 14 EVRM en artikel 1 Twaaftde Protocol bij EVRM (TP bij EVRM).

Volgens het hof heeft de wetgever zich bij de parlementaire behandeling gerealiseerd dat de legitieme portie een inbreuk op artikel 1 EP bij EVRM vormt en dat daarvoor een rechtvaardiging moet bestaan. Beoogd is recht te doen aan de maatschappelijke opvattingen ter zake: de gezinsbescherming, het zo veel mogelijk gelijk behandelen van kinderen, kinderen beschermen tegen bevoordeling van derden, de erflater beschermen tegen beïnvloeding door derden en een onterfde ‘nietsnut’

laten teren op algemene middelen. De legitieme portie dient het algemeen belang en moet als zwaarwegend worden aangemerkt. Daarom heeft de wetgever de inbreuk nodig geacht. Het is volgens het hof niet onge-rechtvaardigd om het realiseren van deze doelstellingen ten laste van een ouder (erflater) te brengen. Er is sprake van een redelijke mate van evenredigheid tussen de gebruikte middelen en het doel dat wordt nagestreefd. De legitieme portie is een gerechtvaardigde inbreuk op het eigendomsrecht van erflater.

Het hof oordeelt vervolgens dat de wetgeving niet inconsistent is, omdat een behoeftige legitimaris zijn legitieme portie wél wordt onthouden als er een mogelijke niet-behoeftige partner is. Zowel de regeling van de wettelijke verdeling als de regeling van de legitieme portie is niet gekoppeld aan het daadwerkelijk bestaan van een verzorgingsbehoefte. In het verlengde daarvan kan niet worden geoordeeld dat een redelijke en objectieve rechtvaardiging ontbreekt voor de door Y gestelde discriminatie.

Augustus 2018

Verzoek ontslag vereffenaar

Hof Amsterdam 7 augustus 2018, ECLI:NL:GHAMS:2018:2862

A heeft Y benoemd tot enig erfgenaam en de kinderen X c.s. onderfd. Daarnaast zijn Y en advocaat Z tot executeur benoemd. Op verzoek van Y heeft Rechtbank Gelderland Z benoemd tot vereffenaar. In kort geding is vervolgens bepaald dat Z alleen noodzakelijke beheersmaatregelen mag treffen zolang de procedure bij het Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden – waarin de geldigheid van het testament wordt betwist door X c.s. – en de onderhavige procedure niet onherroepelijk zijn beslist. In de onderhavige procedure buigt het hof zich onder meer over het verzoek van X c.s. tot ontslag van Z als vereffenaar.

Het hof oordeelt dat er geen sprake is van gewichtige redenen tot ontslag (art. 4:206 lid 5 BW). X c.s. hebben onvoldoende aangetoond dat Z geen boedelbeschrijving heeft gemaakt en geen inzicht heeft gegeven in de giften die van belang zijn voor de berekening van hun legitieme portie. Ook het bestaan van andere giften, die Z weigert mee te nemen in de berekening van de legitimaire massa, en de gestelde onterechte vermogensverschuiving tussen A en Y zijn op geen enkele wijze onderbouwd of aangetoond. Er zijn geen aanknopingspunten voor een objectieve grond op basis waarvan het gestelde wantrouwen gerechtvaardigd is. De taak van Z als executeur is naadloos overgegaan in die van vereffenaar, zodat het ontbreken van een formele rekening en verantwoording aan het einde van het executeurschap of het ontbreken van een ‘ruimschootsverklaring’ geen grond voor ontslag oplevert. Het enkele feit dat X c.s. geen vertrouwen hebben in Z, of dat zij menen dat Z hen niet op correcte wijze bejegt, is ook geen gewichtige reden voor ontslag. Het hof wijst het verzoek af.